

Tyresö kommun
Kommunstyrelseförvaltningen
Frida Ryholt
Utredare
08-578 295 19
frida.ryholt@tyreso.se

TJÄNSTESKRIVELSE

2020-08-20

1 (5)

Diarienummer

2020/GVN 0049 001

Svar på motion om krafttag mot hedersrelaterat våld och förtryck

Barn- och utbildningsförvaltningen

Elisabet Schultz
Förvaltningschef

Beskrivnings av ärendet

Moderaterna i Tyresö kommun har inkommit med en motion gällande krafttag mot hedersrelaterat våld och förtryck. Motionen framhåller skolans ansvar att införa ett systematiskt arbete för att förhindra hedersrelaterat våld och förtryck. Moderaterna föreslår kommunfullmäktige besluta att ta fram en handlingsplan med konkreta åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck för Tyresös grundskolor samt gymnasiet.

Motionen har remitterats till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden för förslag till beslut. Nämndens förslag till beslut behandlas av kommunstyrelsen. Kommunfullmäktige är sista beslutande instans och därmed den som bifaller, avslår eller besvarar motionen.

Bakgrund

Kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck i samhället uppmärksammades i Sverige i slutet av 1990-talet. Kunskapen har sedan dess blivit större men hedersrelaterat våld och förtryck är fortfarande ett problem i flera skolor. Ett hederstänkande omfattar inte enbart flickor utan även pojkar och inte minst elever som inte identifierar sig som flickor eller pojkar.¹

Bakomliggande orsaker och förklarande faktorer kopplat till begreppet hedersrelaterat våld har sedan länge varit föremål för diskussion. Diskussionen är polariserad mellan å ena sidan de som betonar kulturella särdrag och å andra sidan de som har ett universellt perspektiv och menar att hedersvåld inte är något annat än mäns våld mot kvinnor. En faktor som betonas i begreppet hedersrelaterat våld är det kollektiva perspektivet, att våldet backas upp av familj och släkt. I stödmaterial från Skolverket framgår att det är viktigt för skolans personal att förstå den styrkan som kollektiva påtryckningar kan ha på en elev.² Individens handlingar anses påverka hela familjens och kollektivets anseende och individens sexualitet är en angelägenhet för hela familjen.³

Skolans styrdokument

Skolverket har tagit fram ett stödmaterial för hur skolan kan motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Här relateras bland annat skolans styrdokument till arbetet. I både skollag och läroplan framgår vikten av demokratisk grund och de mänskliga rättigheterna. Ingen ska fara illa, vare sig i hemmet eller i skolan. Utbildningen i skolan ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna så som exempelvis alla människors lika värde och jämställdhet.⁴

¹ <https://www.skolverket.se/getFile?file=4015>

² ibid

³ <https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/hedersrelaterat-vald-och-fortryck>

⁴ Lgr 11 (2019). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet* samt *Läroplan (Cy11) för gymnasieskolan*. <https://www.skolverket.se/innehall-a-o/landningssidor-a-o/laroplaner>

Skolan har ett jämställdhetsuppdrag och i detta kan arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck vara en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Skolans personal behöver bygga tillitsfulla relationer till elever och föräldrar. Uppstår konflikt mellan barnens rätt till utbildning och föräldrars rätt till uppfostran, är det barns rätt till utbildning i skolan som är skolans utgångspunkt.⁵

Arbete med likabehandling i Tyresö skolor

I Tyresö ingår arbetet mot hedersrelaterat våld som en del av Tyresö kommuns likabehandlingsarbete. En särskild plan för hedersrelaterat våld finns inte framtagen. Däremot har varje skola en enskild plan som skapats utifrån en övergripande gemensam plan för likabehandling för kommunens skolor. Kommungemensamma rutiner finns för kränkande behandling, utredningsrutiner och stöd i planering av åtgärder. Likabehandlingsarbete handlar om att värna om elevernas mänskliga rättigheter och att implementera FN:s barnkonvention i skolan.⁶ Likabehandlingsarbetet är en del av den ordinarie verksamheten.

På varje grundskola finnas en likabehandlingsgrupp som består av representanter från varje arbetslag samt kurator och representant från ledning. Det finns en övergripande samordnare och styrgrupp som följer upp alla skolors likabehandlingsarbete. Styrgruppen träffas två gånger per termin. På Tyresö gymnasium finns ett motsvarande likabehandlingsarbete. Gymnasiet har en årlig plan för likabehandling och mot kränkande behandling som görs av personal och elever.

För Tyresö kommuns grundskolor är en verktygslåda⁷ framtagen i form av en hemsida där rektorer, skolpersonal och förskolepersonal hittar information om allt som rör förskolornas och skolornas likabehandlingsarbete. På hemsidan finns konkreta förslag på hur förskola och skola kan arbeta med värdegrundsuppdraget, hur lagstiftningen ser ut och hur man kan arbeta främjande och förebyggande mot kränkande behandling, trakasserier och diskriminering. Genom en gemensam hemsida är det även lättare att skapa likvärdighet för kommunens förskolor och skolor. Två gånger per termin

⁵ <https://www.skolverket.se/getFile?file=4015>

⁶ <https://www.do.se/globalassets/stodmaterial/stod-lika-rattigheter-skolan.pdf>

⁷ <https://sites.google.com/utb.tyreso.se/tyresokommunikabehandling/start sida>

arrangeras dagnader (sammankomster) med representanter från varje grundskola (en skolledare, en fritidshemsrepresentant och en representant från likabehandlingsgruppen, LBG). Dagnaderna syftar till att mötas för att tillsammans diskutera hur arbetet fungerar på skolorna, utbyta kunskap och erfarenheter, diskutera och finna gemensamma lösningar på uppkomna frågor. Alla förskolor och grundskolor i Tyresö kommun har en gemensam värdegrund som heter ”En förskola och skola för var och en”.

Tyresö gymnasiums likabehandlingsplan återfinns på Tyresö gymnasiums hemsida. Skolledningen ansvarar för att planen uppdateras varje år och att personal, elever och vårdnadshavare informeras om planen och hur rutinerna för arbetet ser ut. Arbetet sker systematiskt genom att utvärdera, främja, kartlägga, förebygga och åtgärda. *Främjande arbete* ska skapa en trygg skolmiljö och förstärka respekten för allas lika värde. Dessa insatser ska riktas mot alla, pågå ständigt och bedrivs utan förekommen anledning. *Förebyggande arbete* ska avvärja risker för kränkningar, trakasserier och diskriminering utifrån de risker som skolan hittat i sina kartläggningar. *Åtgärdande arbete* ska ske omedelbart då skolan får veta eller misstänker att en elev upplever sig vara utsatt för diskriminering, kränkande behandling eller trakasserier ska skapa en trygg skolmiljö och förstärka respekten för allas lika värde. På Tyresö gymnasium finns en grupp där skolans kuratorer ingår som arbetar med konflikthantering och likabehandlingsarbete för att stoppa kränkningar och trakasserier. Elevassistenterna samarbetar med elevhälsoteamet och övriga lärare på skolan och ökar elevernas trygghet på skolan

Ämnesundervisningen

Genom undervisningen, i kurs- och ämnesplaner som omfattar mänskliga rättigheter, jämställdhet, kön, sexualitet och relationer, får eleverna kunskaper om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. I flera kurs- och ämnesplaner i både grundskolan och gymnasiet är kunskap om mänskliga rättigheter, jämställdhet, kön, sexualitet och relationer viktiga delar. Detta ger förutsättningar för att arbeta med frågor som rör hedersrelaterad problematik i ämnesundervisningen. Frågor och samtal om makt, tolkningar och källkritik ger inom ramen för bland annat ämnen som historia, samhällskunskap och religion goda förutsättningar för arbete med områden som berör eleverna. I sex- och

samlevnadsundervisningen finns det många tillfällen att beröra den hedersrelaterade problematiken.⁸

Elevhälsans roll

Elevhälsan har en viktig roll i arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck. Skolsköterskan ingår i skolans elevhälsoteam tillsammans med rektor, kurator och studievägledare. Elevhälsan och elevhälsoteam har oftast bättre möjligheter än läraren att hjälpa eleven vidare till socialtjänsten. En del av det förebyggande arbetet med att se elever och vara uppmärksam på förändringar gör elevhälsoteamet. Elevhälsans personal behöver bland annat därför ha kunskaper om och bidra till skolans arbete med att bemöta elever som till exempel lever med en hedersrelaterad problematik. Kontinuerlig fortbildning tillhandahålls.

På grundskolan har Tyresö kommun hälsobesök i förskoleklass, samt i årskurs 2, 4 och 7. Dessa omfattar hälsosamtal, där samtal om kost, fysisk aktivitet, missbruk, trivsel, fritid, sex och relationer, beroende på elevens ålder. Även alla elever i åk 1 på Tyresö gymnasium får vid skolstart ett erbjudande om hälsosamtal. Elever i årskurs 1 har dessutom ett eller flera utvidgade hälsosamtal i grupp där information och samhällsvägledning ges utifrån behov. Samtalet ges som insats för att ungdomar och unga vuxna ska få reda på vart de kan vända sig och var de kan få hjälp i olika sammanhang.

⁸ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/motverka-hedersrelaterat-vald-och-fortryck>